

Görkəmli alim və pedaqoq

Azərbaycanda ilk müasir idarəçilik ənənələrini, tam müstəqillik və milli dövlətçilik ideologiyasını dünya dövlətlər birliyində sayılıb seçilən ulu öndərimiz Heydər Əliyev yaratmışdır. Ulu öndərimizin zəngin idarəçilik məktəbindən dərs alan müasir düşüncəli ziyalılar nəslə milli dövlətçiliyimizin, ərazimizin bütövlüyünün qorunması, Azərbaycanın dünya dövlətlər birliyində mövqeyinin möhkəmləndirilməsi, onun Avropanın inkişaf etmiş ölkələri səviyyəsinə ucaltması istiqamətində əzmlə çalışır, vicdanlı əmək nümunəsi göstərir, dönməz sədaqət mövqeyi nümayiş etdirirlər. Texnika elmləri doktoru, əməkdar elm xadimi, professor Kamal Abdullayev də belə ziyalılardandır.

Professor Kamal Abdullayevin insanlara təmkinli münasibəti, yüksək daxili mədəniyyəti, nikbinliyi və işgüzar tələbkarlığı müasir sivil normalar səviyyəsindədir. O, yüksək mədəniyyəti, təşkilatçılıq qabiliyyəti, kübar davranışı və müasir intellekti ilə Azərbaycanda formalaşan ziyalı elitanın ləyaqətli nümayəndələri səviyyəsinə ucalmışdır. O, müəllim və tələbələrle münasibətdə yüksək mədəniyyət nümayiş etdirir, etik normalara riayət edir, həm də tələbkarlıq, prinsiplilik, birmənalı dövlətçilik mövqeyindən çıxış edir. İşgüzarlıq, təşkilatçılıq, insanpərvərlik onun zəngin mənəvi aləmindən irəliləyir.

Biz keçən iyirmi beş il ərzində professor Kamal Abdullayevlə birgə əməkdaşlıq etdiyimiz, gündəlik ünsiyyətdə olduğumuz və onun xarakterinin ən dərin və həтта görünməyən qatlarını intuitiv dərk etdiyimiz üçün qətiyyətlə deyə bilərik ki, o, vətənə, milli dövlətçiliyimizə, ulu öndərimiz Heydər Əliyevin və onun ləyaqətli davamçısı Prezident İlham Əliyevin siyasi kursuna sədaqətlə xidmət edən yetkin şəxsiyyət, görkəmli ictimai xadim, tanınmış alim, peşəkar təşkilatçı və bütöv insandır. Bütün ömrünü vətənə, xalqa, elmə, təhsilə bağlayan Kamal Abdullayev haqlı olaraq özünün xeyrixahlığı, dolğun, zəngin həyatı və mənəvi əməyi ilə fəxr edə bilər.

Professor Kamal Abdullayev 1936-cı il dekabr ayının 19-da Qusar rayonunun Əcəxur kəndində ziyalı ailəsində anadan olmuşdur. Atasının Mehman Hacıbala oğlu Abdullazadə Qusarda maarifçilik sahəsində böyük xidmətlər göstərmiş, həmyerlilərinin övladlarına dərin bilik və savad vermişdir. O, uzun illər müəllim və məktəb direktoru vəzifələrində işləmiş, respublikamızın nüfuzlu şəxsiyyətləri akademik Mustafa bəy Topçubaşov, məşhur şairlər Hüseyn Cavid, Əhməd Cavad və o zamanın digər böyük ziyalıları ilə dostluq etmişdir. Kamal müəllim körpə iken atası Mehman Abdullazadə əksinqilabçı adı ilə 1937-ci ildə tutulub güllələnmiş və 1956-cı ildə isə bəraət qazanmışdır. Hazırda Əcəxur kənd orta məktəbi Kamal müəllimin atası Mehman Abdullazadənin adını daşıyır və məktəbin həyatında onun heykəli qoyulmuşdur. Atasının güllələndikdən sonra Kamal müəllimin ailəsi rayondan sürgün olunmuş, evləri, əşyaları və atasının kitabxanası müsadirə edilmişdir. Sürgündən kəndə qayıtdıqdan sonra Kamal müəllim məktəbi əla qiymətlərlə bitirib Bakıya gəlmiş, "İstilik texnikası" ixtisası üzrə Bakı Energetika Texnikumuna qəbul olunmuşdur. Kamal müəllimin dediyinə görə onu atasına görə əvvəlcə texnikuma qəbul etməkdən imtina etmişlər. Lakin elə o il atasına bəraət verildiyi üçün qəbul edilmiş və əla qiymətlərlə oxumuş, əlaqi təqaüdü almış, texnikumu fərqlənmə diplomu ilə bitirib Azərbaycan Neft və Kimya İnstitutuna (indiki Azərbaycan Dövlət Neft Akademiyasına) imtahansız qəbul edilmişdir.

İnstitutun axıncı kursunda oxuyanda onun diplom rəhbəri olan "Azərenerji"nin baş idarəsinin texniki şöbəsinin rəisi, milliyətcə yəhudi olan D.Draxman diplom işini bəyənib onun xüsusi istedadı barədə "Azərenerji"nin rəhbəri, Azərbaycan energetiklərinin banisi mərhum professor E.B.Bayramzadəyə məlumat vermişdir. Bu tövsiyə əsasında professor E.B.Bayramzadə Kamal Abdullayevi qəbuluna çağırmış, texniki sual-cavabdan sonra diplomu müdafiə etməmiş kimya xidməti şöbəsində mühəndis, institutu bitirdikdən iki il sonra — 1963-cü ildə bu şöbənin rəisi vəzifəsinə təyin edilmişdir. O zamanlar keçmiş ittifaqın energetika sistemində Kamal Abdullayev ən cavan şöbə rəisi idi. "Azərenerji" baş idarəsində işləməsi onun sonrakı həyatında böyük rol oynamışdır.

"Azərenerji"də işlədiyi dövrdə görkəmli alim, professor İ.Z.Makinskinin rəhbərliyi altında namizədlik dissertasiyasını müdafiə edən K.Abdullayev rəhbərlik etdiyi şöbəni "Azərenerji"də elmi-tədqiqat laboratoriyasına çevirmişdi. Sonralar həmin şöbənin üç əməkdaşı Kamal müəllimin elmi rəhbərliyi ilə namizədlik dissertasiyaları müdafiə etmişlər.

O zamanlar Əlibayramlı, Gəncə və Sumqayıt şəhərlərində tikilən istilik elektrik stansiyalarında su hazırlama və su kimyəvi rejimlərini sazılma və düzgün təşkil məsələlərində K.Abdullayevin böyük xidmətləri olmuşdur. Həmin vaxtdan indiyə kimi o, enerji sistemi ilə sıx əlaqə saxlayır və texniki şuranın üzvü kimi istilik energetikasının məsələlərini həllində yaxından iştirak edir. O, Sumqayıt, Şirvan və Şimal istilik stansiyalarının tikintisi ilə əlaqədar texniki ekspert kimi "Azərenerji" xətti ilə İran İslam Respublikasında, Türkiyədə və Çində ezamiyyətdə olmuş və ən yeni texnologiyalarla tanış olmuş, onların məhsuldarlıq dərəcəsinə yoxlamış, müvafiq tövsiyələrini vermiş və yeni texnikanın tətbiqində iştirak etmişdir. Şöbə rəisi Kamal müəllim ixtisası üzrə institutda mühazirə oxumaq üçün dəvət edilmiş və 1966-cı ildən 1972-ci ilə kimi dosent vəzifəsində fəaliyyət göstərmişdir. 1972-ci ildən indiyə kimi isə Azərbaycan Dövlət Neft Akademiyasında sənaye istilik energetikası və suyun texnologiyası kafedrasının müdiri vəzifəsində və eyni zamanda kafedranın nəzdindəki problem laboratoriyasına da rəhbərlik edir. O, 20 ilə yaxın Energetika fakültəsinin dekanı vəzifəsində də çalışmışdır.

Kamal Abdullayev 1978-ci ildə Moskvada Energetika İnstitutunda doktorluq dissertasiyasını müdafiə etmiş və 1980-ci ildə professor rütbəsi almışdır. O, beynəlxalq və Gürcüstan Milli Energetika Akademiyalarının akademiki seçilmiş və 2000-ci ildə ekoloji sahəsindəki elmi işlərinə görə M.Lomonosov adına medalla, elmi nəticələrinə görə isə keçmiş ittifaqın Xalq Təsərrüfatı Nailiyyətləri Sərgisinin qızıl və gümüş medalları ilə təltif olunmuşdur. 1981-ci ildə isə mühəndis və elmi kadrların hazırlanmasındakı xidmətlərinə görə Respublika Ali Sovetinin fəvri fərmanı və keçmiş ittifa-

qın fəxri əlaqi energetik adı ilə təltif edilmişdir. 2000-ci ildə ona Azərbaycan Respublikasının "Əməkdar elm xadimi" adı verilmiş və Y.Məmmədliyəv adına medalla təltif olunmuşdur. Kamal müəllim uzun müddət ADNA-da fəaliyyət göstərən və istilik energetikası üzrə bütün Qafqazı əhatə edən Dissertasiya Müdafiə Şurasının sədri olmuşdur. Hazırda müxtəlif texniki və elmi şuralarının üzvü və Təhsil Nazirliyinin elmi metodik şurasının Energetika bölməsinin sədridir, müxtəlif texniki, o cümlədən beynəlxalq jurnalların redaksiya heyətinin üzvüdür.

2012-ci ilin aprel ayında məlum olmuşdur ki, Azərbaycan Dövlət Neft Akademiyasının istilik energetikası kafedrasının və həmin kafedranın nəzdindəki "Dəniz və çirkab sularının sənayedə istifadəsi" problem laboratoriyasının müdiri, əməkdar elm xadimi, "Şöhrət" ordenli, texnika elmləri doktoru, professor Kamal Mehman oğlu Abdullayev əldə etdiyi elmi nailiyyətlərə görə ABŞ-ın Bioqrafiya İnstitutunun "Elmin açarı" mükafatına layiq görülmüşdür.

Böyük praktiki və elmi təcrübəyə malik çox məhsuldar alim dənizkənarı istilik elektrik stansiyalarının istilik-elektrik-su-kimya kombinatına çevrilməsi, şəhərin çirkab sularının şirin su əvəzinə istilik energetikasında istifadə edilməsi problemlərinin əsasını qoymuş və bu sahədə elmə çox dəyərli töhfələr vermiş, dünyada yeni elmi məktəb yaratmışdır. ADNA-da onun rəhbərliyi altında kafedra və problem laboratoriyası böyük elmi və xalq təsərrüfatı üçün çox vacib, zamanın tələbinə uyğun problemlər ətrafında tədqiqatlar aparılır. Kamal müəllim dünya miqyasında ilk dəfə olaraq istilik energetikasında şəhərin çirkab sularının şirin suyun əvəzinə istifadə edilməsi probleminin əsasını qoymuş və qısa bir müddətdə bu sahədə çox vacib elmi nəticələr əldə etmişdir. Bu sahədə alınan nəticələr digər dövlətlər tərəfindən də yüksək qiymətləndirilmişdir. Həmin istiqamətdə onun elmi tədqiqatının nəticələrinə həsr olunmuş irihəcmli monoqrafiyaları Moskvada və İngiltərədə nəşr olunmuşdur. Bu sahədə əldə etdiyi elmi nəticələrə görə Kamal müəllimin rəhbərlik etdiyi kafedra keçmiş ittifaqın elm və texnika komitəsinin qərarı ilə ittifaq üzrə elmi işlərinin koordinasiyası məqsədilə baş təşkilata çevrilmişdir. Eyni zamanda SSRİ Elmlər Akademiyasının rəyasət heyətinin qərarı ilə Kamal Abdullayev İttifaqın Elmlər Akademiyasının nəşr etdiyi "Kimya və suyun texnologiyası" jurnalının redaksiya heyətinin üzvü seçilmişdir.

Kamal müəllim dünya istilik energetikasında ilk dəfə olaraq istilik elektrik stansiyalarının baraban tipli buxar generatorlarının bilavasitə yumşaldılmış dəniz suyu ilə işləməsinin mümkünlüyünü isbat etmiş və elmi cəhətdən əsaslandırılmışdır.

Kamal müəllimin rəhbərliyi altında istilik energetikasında ilk dəfə olaraq antropogen qarışıqlarla çirklənmiş suların az tullantılı ion mübadilə texnologiyaları işlənmiş və elmi cəhətdən əsaslandırılmışdır. Alim eyni zamanda dəniz suyunu şirənləşdirmək məqsədilə son illərdə geniş tətbiq olunan əks-osmos üsulunu təkmilləşdirmiş və onun yeni variantını təklif etmişdir. Kamal müəllim 50-dən artıq elmlər namizədi və 4 nəfər elmlər doktoru yetişdirmişdir. O, İngiltərədə və Moskvada nəşr olunmuş 4 monoqrafiyanın, əksəriyyəti xaricdə nəşr olunmuş 300-dən artıq elmi əsərin və 20-dən artıq ixtirarının müəllifidir.

Professorun elmi yaradıcılığında içməli su fondunun qorunması mühüm yer tutur. Məlumdur ki, yer kürəsinin üçdə iki hissəsini su təşkil edir. Lakin dünyanın su ehtiyatının 2,3 faizi şirin sudur. Şirin suyun 70 faizindən çoxu buzlaqlarda, 30 faizə yaxın yeraltı çaylarda yerləşir. Dünyada şirin suların ancaq 0,6 faizi çaylarda və digər mənbələrdədir. O da məlumdur ki, istifadəsi mümkün olan su mənbələri ölkələr arasında bərabər bölünməmişdir. Problemin ikinci hissəsi şirin suyun bir hissəsinin sənaye müəssisələrində istifadə edilməsi və onun mənbələrinin çirklənməsi ilə əlaqədardır. Çünki iri sənaye şəhərlərində şirin suyun 50-80 faizi enerji sektorunda istifadə edilir. Kamal Abdullayev hesab edir ki, əhalinin şirin suya olan ehtiyacını tam ödəmək üçün sənaye müəssisələrində və enerji sistemində texniki məqsədlər üçün şirin su əvəzinə yüksək mineralı suların və məişət tullantı sularından istifadə etmək lazımdır.

Möhtərəm Prezidentimiz İlham Əliyevin dövlətçilik siyasətini birmənalı müdafiə edən, humanizmə, demokratik prinsiplərə və sivil, etik normalara söykənən professor Kamal Abdullayevin təhsilin və elmin Avropa standartları səviyyəsində təşkil sahəsində böyük xidmətləri bizim hamımız üçün nümunədir.

Astan ŞAHVERDİYEYEV, Azərbaycan Texniki Universitetinin istilik və soyuqluq texnikası kafedrasının müdiri, texnika elmlər doktoru, professor, millət vəkili, İmran CƏFƏRZADƏ, Azərbaycan Dövlət Neft Akademiyasının icması elmlər kafedrasının müdiri, fəlsəfə elmlər doktoru, professor.